

Huiswerkopdracht Goudologie II 'De Goudse kloosters' voorjaar 2014

Vraag 2: -Tot welke orde(n) behoorde het Clarissenklooster?

- Beschrijf de orde(n) van deze kloosterlingen: welke regel werd er gevolgd? Wat zijn de voornaamste kenmerken van deze kloosterregels?
- Welke kleding droeg(en) deze orde(n)?

Door C.A.M. van Sprang-Huvé, W. Schuling-de Lange en W. Hendrikse -- 21 februari 2014

Clarissenklooster, welke orde(n)

Begonnen als zusterconvent rond of na 1466 van de derde orde van Sint Franciscus. De Derde orde van Sint Franciscus : de reguliere leden leven in conventen. Zij leggen geloften af. Leden van deze orden verschillen voor het oog van de wereld niet veel van broeders en zusters van gewone kloosterorden.

In 1486 stuurde de vicarus-provinciaal van de minderbroeders van Keulen een vaderlijke brief aan de clarissen uit Antwerpen met de opdracht om de Goudse zusters te onderwijzen in de naleving van de regel van Sint Clara.

Op 30 september 1490 vond de feitelijke heroprichting van het convent als Clarissenklooster plaats. 28 zusters maakten de overstap van tertiarius naar die van claris en er traden 3 novicen in. Die zusters en novicen zijn dan overgegaan naar de Tweede orde van Sint Franciscus.

De clarissen volgden de Eerste Regel van Sint Clara, volledige bezitloosheid en contemplatie, en worden zogenoemde 'arme claren'. Aanwijzing daarvoor is het feit dat ze ondergeschikt waren aan de Keulse provincie van de observante (strengere) minderbroeders. De Observatiebeweging kwam begin 16-de eeuw op.

Regel

Voor Sint Clara was de 'allerhoogste armoede' en contemplatie van groot belang. Zij heeft zich daar haar hele leven voor ingezet. Vanaf 1212, toen Sint Franciscus een levensmodel voor de arme zusters geschreven heeft, zijn er een aantal wijzigingen in de regel voor Sint Clara aangebracht of opgedrongen. De geschilpunten betreffen met name de regel van bezitloosheid en de zorg die aan de minderbroeders is opgelegd om voor de clarissen te zorgen door het regelen van inkomsten of aalmoezen. Het resulteerde in een onderscheid tussen 'rijke' en 'arme' claren.

Ten tijde van de oprichting van het zusterconvent en later het Clarissenklooster in Gouda was er de hervormingsbeweging van de Coletijnen, invoering van de oorspronkelijke armoede van het klooster van San Damiano: geen bezit of vaste inkomsten en het uitvoeren van eenvoudig werk voor het levensonderhoud.

Begin 16-de eeuw zijn er hervormingen onder invloed van de Observatiebeweging. Gestart bij de eerste orde heeft de Observatiebeweging ook invloed bij de tweede orde. Er worden geen nieuwe regels gemaakt, maar wel wil de oorspronkelijke regels weer getrouw nakomen.

Voornaamste kenmerken kloosterregel :

- Leiden van een contemplatief, beschouwend leven in stille ingetogenheid
- Doen van boetedoening
- Leven in beslotenheid
- Leven in kuisheid

- Leven in gehoorzaamheid
- Ondergeschikt aan de eerste orde, de minderbroeders, die ook voor inkomen zorgen (aalmoezen)
- Dagtaak is een afwisseling van handarbeid en koorgebed
- Leven in armoede
- Leven zonder bezit (in Gouda wel het kloosterterrein en land voor eigen gebruik in eigendom)

Kleding

De clarissen dragen allen een zwarte sluier tot over de schouders met een witte ondersluier. Onder hun sluier dragen ze een witte halsdoek (guimpe). Ze dragen een bruine pij met daarover een bruine mantel met om hun middel een wit koord met zichtbaar drie knopen. De drie knopen staan voor de drie geloften die afgelegd zijn. Aan de voeten dragen ze sandalen.

Voor zusters/vrouwen van de derde-orde van het Delftse Agathaconvent gold voor de kleding vanaf 1411 een oorkonde van de bisschop van Utrecht, Frederik van Blankenheim. Daarin bepaalde hij dat de mantel en de kap niet zwart en niet wit mocht zijn, maar een tussenkleur moest hebben. Hij voegde een stukje stof aan de oorkonde om de bedoelde kleur (grijsachtig) te tonen. Er was tijdens die periode geen eenvormigheid qua kleding onder de verschillende groepen van de derde orde. Of deze kleding ook gedragen is door de zusters van het convent in Gouda is niet te achterhalen.

(Bron : Kleding in beeld door Lonneke Hoondert, Masterscriptie Middeleeuwse Studies, Universiteit Utrecht, datum 31 juli 2010)

Enige afbeeldingen

Sint Clara

Kleding claris